

SERIA SCRERILOR POLITICE INEDITE

Începând cu acest număr al Revistei de Științe Politice și Relații Internaționale, inițiem o nouă rubrică, pe care o dorim să fie permanentă și în care să prezintăm texte manuscrise (însemnări zilnice, memorii, note politice, jurnale etc.) ale unor personalități românești și străine ce nu doar au făcut istorie, dar au și scris lucrări valoroase de istorie. Acest gen de scrieri are o lungă și bogată tradiție în istoriografia noastră, reprezentativi fiind, în acest sens, Regele Carol I, Titu Maiorescu, Alexandru Marghiloman, I. G. Duca și, în parte, Regele Carol al II-lea, Mihail Manoilescu etc.

Cel mai de seamă dintre toți oamenii politici români a fost Constantin Argetoianu, datorită atât intensei perioade istorice pe care a consemnat-o (1871–1945), cât mai ales harului scriitoricesc al memorialistului-cronicar.

Din anul 1990 și până în prezent au fost publicate toate cele 11 volume de Memorii (1871–1934), precum și primele șapte volume de Însemnări Zilnice (1935–1939), ale lui Argetoianu. Impactul acestor scrieri inedite a fost pe cât de surprinzător, pe atât de desfațător pentru publicul larg cititor. Se lăsa, astfel, act de un avizat dățător de seamă asupra vieții politice românești, dublat de un scriitor politic cu certă virtuțu literară (cu deosebire în cadrul Memoriilor). Iar în privința Însemnărilor Zilnice se poate spune, fără echivoc, că opera lui Argetoianu este singura lucrare ce reușește să facă radiografia lumii politice între anii 1935–1945. O panoramare minuțioasă, de zi cu zi, a tuturor evenimentelor politice interne și internaționale care au marcat istoria politică a celor ani de uriașe contorsionări, contradicții și conflagrații.

Constantin Argetoianu s-a născut în Craiova, la 3 martie 1871. A încetat din viață la 6 februarie 1955, în penitenciarul de la Sighetul Marmației, unde și ișpășea nevinovăția mai toată elita politică românească interbelică. Ministrul de Interne C. Argetoianu avusea patriotică inspirație de a arresta pe toți comuniștii kominterniști, aflați în plin congres de constituire, în mai 1921. Ar fi putut să evite supliciile „lumii noi” comuniste, rămnând definitiv în exil, precum făcuseră atâția din lumea sa politică. A preferat să revină în țară, în speranța că își va putea afla în cele din urmă locul de veci în cavoul părintesc de la castelul din Breasta de Dolj. Dar n-a fost să fie. După moartea sa, osemintele i-au fost îngropate în mare taină în pământ maramureșan, însă opera sa de mare scriitor politic l-a răzbunat în posteritate.

În cele ce urmează, transcriem partea finală din manuscrisul lui Argetoianu, care însumează în câteva sute de pagini cronică politică a anului „pătimirii noastre”, 1940.

STELIAN NEAGOE

CONSTANTIN ARGETOIANU:

„AM VĂZUT MOARTEA CU OCHII...“

Miercuri 25 decembrie. Crăciun.

Astăzi se împlinesc patru săptămâni, de când am fost brusc întrerupt în semnările mele și am văzut moartea cu ochii... De atunci, mi-a fost cu neputință să mai scriu un rând. Am trăit cu inima strânsă, *fără să pot pricepe pentru ce am fost osândit la moarte de oameni cărora nu le făcusem decât bine...*

Reiau azi condeiul, să încerc să aştern pe hârtie cele întâmplate, pe care nici până în ceasul de față nu le pot desluși pe deplin. Poate că voi putea să o fac mai târziu, dacă Dumnezeu îmi va mai da zile.

Să ne înapoiem la miercuri 27 noiembrie. Era cam ora $8\frac{1}{2}$ dimineața, poate ora 9, scriam liniștit la biroul meu, cu lampa aprinsă căci era o zi întunecoasă. Deodată — ușile camerei mele de lucru erau deschise — văd năvălind în hol pe Filip extrem de agitat, perorând și gesticulând și însoțit de doi înși necunoscuți.

„Am găsit pe dumnealor la poartă și vor cu tot prețul să vă vorbească...“

Filip vorbea repede și cu emoție, ca și cum ar fi dat de dracul... Eau doi tineri, îmbrăcați sumar, dar fără bluză verde, din care unul șchiopăta* și părea să fie mai mult „asistentul“ celuilalt. Foarte politicoși, cei doi tineri au înaintat spre biroul meu și cel care nu șchiopăta mi s-a adresat cu următoarele cuvinte: „Domnule Argetoianu, s-a întâmplat azi-noapte ceva foarte grav la Jilava; viața dvs. nu este în siguranță și am venit să vă rugăm să ne urmați la Poliție, căci numai acolo putem să garantăm că nu vi se va întâmpla nimic. Veți petrece câteva ore într-un hotel confortabil, până se vor liniști lucrurile...“ Am întrebat ce se întâmplase la Jilava. N-au vrut să-mi spună; „ceva grav“... atât am putut scoate de la ei. Am întrebat mai departe pe cel care vorbise, dacă avea un mandat împotriva mea, și în ce calitate venea la mine. S-a legitimat ca „comisar al poliției legionare“, mi-a spus că n-avea un mandat propriu-zis, dar că era în interesul siguranței mele să îl urmez la Poliție.

Eram nedumerit, între timp sosise și Alimănescu din față** — și dânsul și Filip au început să se certe cu legionarii și să le declare că nu mă vor lăsa să plec. Socotind că tovarășii lor erau în minoritate, alți trei legionari ce fuseseră lăsați afară la automobil (o splendidă limuzină nouă, cu număr din Suceava — după

* Acesta s-a prezentat drept „comisarul“ Malcasian — schiopul nu s-a prezentat dar am aflat apoi că ar fi fost Dragomir, șeful garanților de la Prefectura Poliției...

** Instalașem pe Alimănescu în casa din față pe care o aveam cu chirie până la aprilie viitor.

cum am putut constata la plecare) au intrat în anticameră, unde până la sfârșitul scenei au jucat rol de personaje mute — și de rezervă.

Pe când Alimănescu și Filip se certau cu cei doi legionari, a ieșit sus în galerie și nevastă-mea, atrasă de zgromot, și dându-și seamă de ce se petrece, a telefonat repede lui Rioșanu. Acesta era în baie*, și a răspuns: „Cum? după ce s-a întâmplat azi noapte?“ (făcea și el aluzie la evenimentele de la Jilava, pentru mine încă tot necunoscute). Rioșanu a spus nevesti-mi să nu plec, că se îmbracă și vine numai decât la noi...

Era ușor de spus dar greu de făcut. Cei doi legionari erau cât se poate de politicoși — trebuie să o mărturisesc — dar tot atât de insistenți pentru îndeplinirea mandatului lor. Timpul trecea repede, Rioșanu nu putea sosi la timp, era evident. Soția mea tot tipă „nu te duce, nu te duce...“ și disperată a chemat din nou la telefon pe Rioșanu. Acesta a răspuns să vin cu legionarii la el, și a cerut să vorbească cu „comisarul“. Să vede că i-a spus același lucru și lui și dl. Malcașian a conșimțit printr-un „bine“ în doi peri. Apoi, întorcându-se spre mine a pronunțat cu dispreț numele lui Rioșanu, adăugând cu ironie: „Îl cunoaștem, pe dl. Rioșanu, se amestecă în toate, apoi când se întâmplă ceva, se spală pe mâini și punе toată vina pe noi, legionari...“

Dl. Malcașian mi-a făcut după aceasta o propunere: să-i dau *în scris* că nu am nici o pretenție pentru apărarea vieții mele, și că orice mi s-ar întâmpla, Mișcarea Legionară nu poartă nici o vină... Dacă le-aș da o asemenea scrisoare la mâna, ei n-ar mai avea nici o pretenție și aş putea să rămân acasă și să mă păzesc singur. Nu știam ce să fac. Nevestă-mea, Filip și Alimănescu tot strigau să nu plec — și era cât pe aci să scriu scrisoarea. Ignorând masacrul de la Jilava și cu conștiința curată, neputând un minut să-mi intre în cap ideea că Garda de Fier ar fi în stare să îmi facă un rău, mie, care fusesem simpatizantul ei și care făcusem tot ce făcusem sub vechiul regim ca să ocrotesc Mișcarea — m-am hotărât însă până în cele din urmă să merg cu legionarii la Rioșanu și să iau ultimele hotărâri acolo. Am ieșit cu dânsii, și cum era și automobilul lui Filip la poartă, m-am urcat în el. Alimănescu s-a pus la volan, eu m-am așezat lângă dânsul, iar Filip în fund. Au sărit imediat și cei doi legionari (comisarul și șchiopul) lângă Filip — și cum am pornit, au scos revolverele, le-au îndreptat spre Alimănescu și l-au forțat astfel, în loc să o apuce la stânga prin Amiral Urseanu spre Rioșanu (calea Dorobanților) să o ia drept înainte prin Victor Emanuel spre Poliție... Alimănescu protesta, Filip urla — cu greu i-am făcut să tacă, și am rugat pe Alimănescu să meargă la Poliție...

După cum nu știam ce se petrecuse la Jilava, nu știam nici ce era la Poliție. Cu Zăvoianu, prefectul Poliției, avusesem pe vremuri relații bune și fi făcusem chiar câteva servicii. Ideea de a mă pune sub ocrotirea Prefecturii îmi părea chiar foarte nimerită. Numai după ce am ajuns la Poliție, mi s-au deschis ochii!

La Poliție, platforma cea nouă era plină de automobile, iar când am pătruns pe ușă căre da pe această platformă, am intrat în plină revoluție...

* Rioșanu petrecuse noaptea la Jilava și se înapoiașe acasă să facă o baie... de destindere.

Intrarea, scara, culoarele mișunau de legionari; un freamăt de tropote, de voci năbușite din care ieșeau din când în când tipete de protest, câte o interpelare, câte un protest... Cei care ne aduseseră ne-au croit drum prin multime, spre ușa unui birou și m-au despărțit de Filip și de Alimănescu, cu toate opunerile lor. Ușa biroului era însă închisă. A venit un domn și m-a întrebat cum mă cheamă. „Argetoianu“, am răspuns eu. „Ce profesie?“ a continuat domnul. „Nici una“ — iar la această replică, domnul, amabil, care se făcuse că nu știe cine sunt, a lăsat să cadă: „Încă un tâlhar care intrighează împotriva noastră“. Până aci, toți fuseseeră foarte politicoși față de mine. Domnul, cine o fi fost, cu o mustață și o țăcălie roșie a fost de altminteri singur de felul său, căci toți cei cu care am mai venit în contact după dânsul, nu s-au abătut de la cea mai corectă atitudine, trebuie să o mărturisesc. Ușa în fața căreia mă aflam neputând fi deschisă, am fost dus în alt birou, încăpător, în care la două mese stau față în față doi chestori (legionari) iar pe o canapea și pe scaune, în sir, Gigurtu, generalul Ilasievici, Ghelmegeanu, doctorul Marinescu (fostul ministru al Sănătății) și fratele său, colonelul Victor Marinescu. Am fost poftit să stau și eu. Ușa salonului era închisă cu cheia, și de căteori bătea cineva la ușă, unul din chestori se ducea, deschidea și parlamenta cu cel de afară, apoi închidea ușa la loc. După câteva minute a fost adus și Guță Tătărescu... Sonor cum e din fire, a vrut să ne facă un discurs dar unul din chestori l-a rugat să nu comunice cu noi, iar pe noi, să păstrăm o discretă tacere... până vine dl. prefect.

Am așteptat mai bine de o jumătate de oră, până a venit un domn ferchez, cu un pardesiu „pepită“ în spinare, care, după ce ni s-a prezentat ca dl. Biriș, secretar general al Ministerului de Interne, în cuvinte foarte politicoase *s-a scuzat că am fost deranjat* și ne-a rugat să avem încă puțină răbdare. Au mai trecut vreo zece minute, și dl. Biriș a venit iarăși să ne roage să-l urmărim în cabinetul prefectului. L-am urmat, unul după altul, în coloană. Eu, din întâmplare, eram primul după dânsul. Abia pornisem, Biriș s-a întors către mine și mi-a spus: „Veți avea o plăcută surprindere*. În cabinetul prefectului, în loc să dăm de Zăvoianu, am găsit pe Sima. Conducătorul Mișcării Legionare ni s-a înfățișat într-o stare de extremă tensiune nervoasă. Palid, alb aproape ca hărtia, îi tremurau buzele, și vorbele îi ieșeau pripite, ca gloantele dintr-un revolver. Cum a văzut pe Gigurtu și pe Ilasievici le-a spus: „Dar dv. ce căutați aci, duceți-vă acasă...“ Gigurtu și Ilasievici „ne se le sout pas fait dire deux fois“ și au plecat îndată. Lăsând apoi pe frații Marinescu la o parte, Sima ne-a luat pe Tătărescu, pe Ghelmegeanu și pe mine într-un colț, și ne-a sfătuit să părăsim *imediat* țara „pentru câtva timp“. Eu ascultam, tămpit, și continuam să nu pricep. Dar până să întreb „pentru ce“ trebuia să ne expatriem, a luat cuvântul Tătărescu și a întâmpinat că nu se putea pleca aşa, cu una, cu două, că trebuia pașaport, că trebuiau vize, că mai trebuiau și devize... Pe când discutam și cu Sima, care ne întrebăse între altele, și dacă avusesem neplăceri de suferit din partea legionarilor, întrebare la care am răspuns cu toții că cei ce veniseră să ne ridice se pertaseră foarte bine cu noi — pe

* Biriș era omul lui Sima. Atitudinea lui, în evenimentele pe care le povestesc aci a fost foarte corectă și amicală chiar — deși cred că nu nutrea omul multă simpatie pentru noi.

când discutam cu Sima, s-a deschis o ușă în fund și a apărut Zăvoianu, și mai palid, și mai nedormit, și mai zăpăcit decât vicepreședintele Consiliului. Aceasta s-a precipitat spre „domnul prefect“ (!!) și au început să discute amândoi, foarte animat, dar pe șoptite. Cum erau departe de noi, n-am auzit nimic, dar am avut impresia că Sima se străduia să convingă pe Zăvoianu să facă sau să nu facă ceva... Pe când vorbeau încă, a făcut Rioșanu iruție în birou, și de la ușă, văzând pe Sima: „Ah, bravo Sima, ești aici!“. Apoi, întorcându-se spre noi: „Am venit să vă iau să vă duc acasă!“, „Hai veniți! Vom vedea mai târziu ce e de făcut!“ Ne-am luat ziua bună de la Sima, și în naivitatea noastră am mulțumit și lui Zăvoianu și am pornit cu Rioșanu care a ieșit în fruntea noastră și cu doi agenți a dat la o parte multimea ce forfotea în anticameră și astfel am ajuns în două minute iarăși pe platformă. Aici ne-am urcat repede în două automobile — în al lui Rioșanu, el, Tătărăscu, Ghelmegeanu și cu mine, într-un al doilea, frații Marinescu.

Pe drum, și de la Rioșanu au început lămuririle... Am aflat astfel că în cursul nopții, la Jilava, după dezgroparea osemintelor lui Zelea Codreanu și a tovarășilor săi de suferință, legionarii prezenți uciseseră, cu focuri de revolver, pe toți detinuții arestați de Comisia prezidată de Bănescu (anchetă asupra omorurilor din noaptea de 29/30 noiembrie 1938), 64 la număr, printre care generalul Argeșanu, Gavrilă Marinescu, Iamandi, general Bengliu etc. Am mai aflat că noi fuseserăm ridicați ca să fim și noi judecați la repezeală de un tribunal revoluționar, întrunit la Poliție și prezidat de Zăvoianu, apoi execuțați în beciuri. Rioșanu, a adăugat că nu ne putea duce acasă, ci la Ministerul de Interne, unde ne ruga să stăm *câteva ceasuri*, până se vor liniști lucrurile...

Aduși la Interne pentru câteva ceasuri, am stat acolo șase zile... Abia acolo, în biroul lui Rioșanu, am priceput prin ce recusem, și m-am prăbușit sufletește... Nu atât de spaima pericolului prin care mă strecurasem — și care nu mi se infățișase decât după ce mă aflasem la adăpost — cât din pricina răsturnării întregului meu rost politic...

Până atunci, cu toată părerea de rău pentru greșelile comise, simpatia care mă legase în trecut de Mișcarea Legionară nu fusese înăbușită... Si față de tot ce făcusem pentru gardiști sub fostul regim, eram în drept să socotesc că și conducătorii Mișcării nutreau pentru mine simțăminte de prietenie. Scuzele lui Sima după incidentul din septembrie de la Sinaia, atitudinea mai multor fruntași legionari și chiar a generalului Antonescu mă întărise în această idee... Si iată-mă deodată într-un sac cu inamicii Mișcării și cu profitorii vechiului regim și osândit la moarte... Cădeam de sus!

Cum? Eu care am tratat cu Zelea Codreanu și cu Zizi Cantacuzino împăcarea între Mișcarea Legionară și Regele Carol, eu care n-am făcut parte din Guvernele asasine, eu care am protestat cu cea mai scârbită revoltă contra omorurilor, eu care am salvat de la moarte și din lagăre câță am putut, eu care am un dosar întreg de emoționante scrisori de recunoștință din partea legionarilor și a neamurilor lor — eu, să ajung să fiu pus pe o linie cu Iamandi și cu Gavrilă Marinescu?

Dar ce să mă mai mir? N-am ajuns tot eu și în fața comisiunilor de anchetă, deși n-a fost ministru mai cinstit ca mine — deși (cu tot cât am câștigat în Consi-

liile de Administrație) avearea mea a mers tot diminuând și mă găsesc astăzi cu 15 milioane datorii ipotecare...

Dar ce să mai zic; națiunea și-a pierdut drepturile ei — suntem în plină anarhie, morală și materială...

Vineri 27 decembrie. Reiau condeul cu silă; nu mai am nici o poftă să scriu. Vreau însă să închei acest caiet...

La anul ce vine, dacă Dumnezeu îmi va mai da zile, voi vedea de va mai fi cazul și de voi mai fi în stare să duc mai departe aceste însemnări...

Reiau dar firul celor întâmpilate la 27 noiembrie ca s-o sfârșesc. Toată ziua am petrecut-o în biroul lui Rioșanu, la Minister, tâmpîți și nedumeriți. După sosirea noastră, după o jumătate de oră a fost adus de la Poliție și Ralea, și a mai venit să se pună la adăpost și Bentoiu, amenințat și el. Rioșanu, care ne salvase de la moarte, ne-a îngrijit mai departe ca un tată, ne-a servit un excelent dejun rece de la Capșa*, în sala cea mare a Ministerului, unde am luat și masa de seară, tot de la Capșa, împreună cu cei doi ofițeri ai Gârzii, cu Marinescu, șeful de cabinet al generalului Petrovicescu și cu d.d. Stoia și Ștefănescu, și ei de la cabinetul Ministerului — și din care cel dintâi (Stoia) trebuia să ne trădeze în cursul noptii...

Toată după-amiaza am petrecut-o în mijlocul știrilor alarmante sau mai liniștitioare pe care nu le aduceau pe rând Rioșanu, Mânzatu sau Borșan (cei doi șefi de cabinet ai lui Alecu) — și nevestele noastre autorizate să ne vadă... Pe nevastă-mea a adus-o chiar Rioșanu, și mai către seară a venit o a doua oară cu fiică-mea... Ce emoție! Au venit și Filip și Alimănescu, și am aflat astfel că nu li se întâmplase nimic, căci fuseseră amenințați și ei...

Pe când eu unul stam pleoștit într-un jet și căutam să despici absurditatea situației mele; pe când ceilalți faceau fel de fel de planuri cum să-și salveze viața — pe când Tătărescu, incorigibil, ne făcea discursuri sonore și vorbea de Poiana, de pandurii și de carabinele lui — Rioșanu se ocupa de siguranța noastră...

Cine ar fi crezut vreodată că simpaticul Rioșanu, bun numai de petreceri, să se reveleze nu numai ca un adevărat erou, dar și ca un organizator de frunte! În acele zile teribile, în care toți își pierduseră capul în Guvern, până și generalul Antonescu (amenințat și el, ca și Sima, de altminteri) — numai Rioșanu a rămas cu sânge rece și a organizat rezistența împotriva extremitilor Mișcării, și înfrângerea lor!

Toată ziua de miercuri, ca și joi a doua zi, plecarea noastră *imediată* din țară, a fost lozinca generală. Rioșanu ne-a pus pe Radovici, un funcționar de la Interne, la dispoziție ca să ne facă pașapoartele — și pe de altă partea ne-a cerut să ni se facă acasă valizele, noi urmând să mergem direct la la Minister la gară.

* A doua zi, mai dumeriți, am cerut să nu ni se mai întindă masă în sala cea mare, ci să ni se aducă o mâncare mai simplă, de la restaurantul Gării de Nord, în biroul lui Rioșanu, transformat în „sală comună” pentru noi. Alături de biroul lui Rioșanu era un mic cabinet, cu o privată, o casă de fier, un spălător și o canapea. Acolo primeam pe rând soțile și vizitatorii noștri — acolo am petrecut eu, pe canapea, prima noapte, noaptea tragică, pe care o descriu mai la vale...

Anticipez: de unde miercuri trebuia să plecăm peste graniță, a doua zi, joi, sau cel mai târziu vineri, chestiunea plecării noastre s-a tot diluat — și până azi, 27 decembrie, tot n-am plecat, niciunul...

Ni s-au dat pe rând mai multe explicații: ba că nu sosiseră valizele*, ba că nu se luaseră măsurile de siguranță până la frontieră etc. etc. În realitate, generalul Antonescu n-a vrut să ne dea drumul, fie că se temea de reacțiile unora din noi în străinătate, fie că nu voia să mărturisească prin expedierea noastră că nu ne poate păzi, fie că voia să ne țină la dispoziția diferitelor Comisiuni de anchetă în fața căror eram chemeați...

Până miercuri seara nici unul din noi nu se dumirise bine; eram toți ca tâmpuți față de neașteptata pacoste ce ne căzuse pe cap, aşa încât *tot ce nu era noi*, ne lăsa indiferenți. Către seară, am aflat că Madgearu și Iorga dispăruseră de acasă, dar nu am dat prea mare importanță știrii, căci nu ne-am închipuit un moment că ar fi putut fi urmăriți, Madgearu mai ales...

Abia a doua zi joi am aflat oribilul adevăr...

În noaptea de miercuri spre joi, am mai văzut o dată moartea cu ochii... Ne întâlnisem cum putusem, îmbrăcați cum eram, pe fotelele și canapelele din biroul lui Rioșanu și din biroul alăturat al șefilor de cabinet. Eu mă culcasem pe dormeza din cabinetul de toaletă, și cu tot gâlgâitul closetului, adormisem — căci eram istovit de nervi. Pe la ora 4 dimineața, îmi bate Tătărescu la ușă și îmi spune: „Scoală-te, căci îmi pare că vin camarazii peste noi...“

Sar în picioare și trec dincolo. Pe sală voci — nu multe — bătăi în ușă, și rugămintă să deschidem... Clonța, cheotorul care se închisese cu noi, a crăpat ușă și a închis-o repede: recunoscuse pe doi din cei mai cunoscuți ucigaitori, pe camarazii Socariciu și Gaină... cu ei era Tânărul și blajinul Stoia, care în ajun la masă se indignase de cele întâmplate și se bucurase de salvarea noastră... Toți trei erau cu revolvere...

După zece minute de bătaie în ușă și de somațiuni de deschidere, cei din afară au încercat să forțeze intrarea, dar n-au reușit, căci ușile groase de stejar, nu s-au clintit. Un moment de tacere și a zbârnăit telefonul... Vocea lui Stoia: ne chama din biroul vecin (biroul lui Biriş) ca să ne convingă să deschidem. Mai întâi a căutat să ne ademenească, apoi a început cu amenințările. Șapte câți eram, nu aveam un revolver: ei aveau trei automate — soarta noastră, dacă am fi deschis, ar fi fost pecetluită...

Am început să negociem pe rând la telefon, Ralea, Tătărescu și eu căci ne chemau pe unul după altul ca să ne convingă să dechidem. Am sfârșit prin a le spune că vom deschide, numai să ne lase să ne îmbrăcăm (deși eram îmbrăcați), că nu era rea-voință din partea noastră dar că primisem consemnul să nu deschidem nimănui, și căte și mai căte. Căutam să câștigăm timp, căci de la alt telefon vestisem Comandamentul Militar Central despre cele ce se petreceau și cerusem ajutor... Asaltul (căci au mai venit să împingă în ușă) și palavrele noastre au durat

* Trebuia să mergem toți în Italia, Tătărescu ar fi preferat Belgradul, dar nu i s-a aprobat.

25 de minute. În cele din urmă ni s-au dat 2 minute ca să deschidem, iar de nu vom deschide ni s-a spus că vor sparge ușa cu topoarele... Am cerut 5 minute; pe când ne tocmeam, un zgomot de motoare pe piață ne-a dat să înțelegem că sosiseră ajutoarele cerute... „Dar dacă or fi dimpotrivă, *de ai lor?*“ — a observat Tătărescu... N-au trecut două minute și am fost nu mai dumiriți, dar și salvați... Căpitanul Andreescu, un vlăjgan simpatic, plin de curaj și de optimism, s-a prezentat la ușa noastră... Venise cu două tancuri și cu un pluton de soldați într-un camion... Cum au simțit că urcă soldații scara, cei trei muschetari au șters-o, pe o poartă dosnică...

Mai târziu, dimineața, am aflat amânuntele atacului îndreptat împotriva noastră... Se făcuse greșeala să nu se pună gardă decât la ușile exterioare, și acestei gărzi *nu* se dase consemnul să nu lase să intre pe nimeni, *oricine ar fi*. La poarta din dos a Ministerului, pe unde au intrat, Stoia s-a legitimat ca funcționar al Departamentului și a fost lăsat să treacă cu cei doi tovarăși ai săi... Ce s-a petrecut apoi, a rămas cam confuz... Comandantul gărzii pare că dormea, și nimeni nu s-a dus să îl scoale, iar Marinescu, șeful de cabinet al lui Petrovicescu, în paza cui fusesem lăsați, a dat bir cu fugiții (frică sau complicitate?), mulțumindu-se să ne telefoneze din depărtare: „Nu deschideți!“

Îndrăzneala acestui atac în însuși localul Ministerului, a făcut vâlvă mare... În urma unei anchete imediate, Stoia și Ștefănescu* au fost destituiți — dar Stoia a fost numit a doua zi șeful organizației legionare din județul Constanța... Marinescu a scăpat, susținând că plecase după ajutor... În locul pichetului de gardă, au fost aduse joi dimineață 3 companii cu mitraliere, sub comanda unui locotenent colonel ajutat de 2 majori, de 3 căpitanii și de alți ofițeri! Căci Rioșanu a venit să ne spună că nu ne dă drumul acasă, cum fusese vorba, și că ne organizează un dormitor mai confortabil.

Ni s-au adus dormeze, noi am adus rufe de acasă, și am fost instalati în cele trei odăi ale contabilității Ministerului, sus la etajul al 2-lea. Toate culoarele au fost ocupate militarește, cu consemnul să se tragă, de la ora 8 seara înainte, împotriva oricui n-ar fi însoțit de unul din ofițerii gărzii.

Norocul nostru a fost că nu fusesem instalat de miercuri seara în camerele de sus. Căci aceste camere sunt despărțite între ele și *de culoare* prin uși cu geamlăc, prin care ucigașii puteau da buzna cu ușurință, și chiar trage în noi, fără să intre, prin geamuri...

După cum miercuri dimineață am scăpat fiindcă am avut norocul să fim duși la Poliție, de unde ne-a ridicat Rioșanu**, miercuri noapte spre joi, am scăpat fiindcă am avut iarăși norocul să fim lăsați în cabinetul aceluiași Rioșanu, în loc să fim instalati „mai comod“(!) pentru noapte, în birourile Contabilității...

* Un coleg al lui Stoia, la cabinetul lui Petrovicescu, care mâncașe și el cu noi seara în ajun, dar a căruia prezență, noaptea, în Minister, n-a fost dovedită...

** Madgearu și Iorga n-au mai fost duși la Poliție, ci direct la locul martirului lor...

De ce atârna viața unui om! De două ori în 24 de ore, Rioșanu ne-a salvat de la o moarte sigură...

Tot așteptând pașapoartele și învoirea de plecare, am petrecut 6 zile la Ministerul de Interne... Ce au fost aceste 6 zile, în care abia am putut să ne spălăm sumar și să ne primenim, ce au fost aceste 5 nopți dormite ca vai de noi, îmbrăcați pe jumătate și cu inima strânsă — nu o mai pot spune aci...

Situată noastră la Ministerul de Interne nu mai era tenabilă. Noi, enorma gardă pe care prezența noastră o impunea, vizitele necontenite pe care le primeam — totul contribuia să dea Ministerului un aspect de pușcărie... Apoi între noi, ne enervam unii pe alții, prin veștile colportate și aduse fiecărui prin familiarii săi.

În fine, luni 2 decembrie, plecarea noastră în străinătate devenind tot mai problematică și lucrurile mai liniștindu-se, Roșianu a hotărât să ne ducă acasă, punând casele noastre sub pază bună. Cum nu putea însă păzi prea multe case, s-a convenit ca Tătărescu să ia la el pe Ghelmegeanu, eu pe Ralea, iar frații Marinescu să fie găzduiți la Inspectoratul Jandarmeriei.*

Și astfel, luni seara, la orele 8 mi-am reintegrit domiciliul, cu mare emoție. Mi-am găsit casa păzită de 39 de jandarmi, comandanți de sublocotenentul Voinescu**. Santinele în jurul casei și în casă... Și de atunci trăiesc aşa. Prizonier voluntar, primesc prieteni și prietene — dar n-am ieșit din casă. Așa m-a sfătuit și mă sfătuiește Rioșanu, salvatorul meu — și, ce să fac? Îl ascult ...

Nu-mi vin în fire și nu pot să pricep... Eu care n-am nici o vină în prigoana legionarilor; eu care m-am pus lunte-punte ca să-i scap sau să le îmbunătățesc situația; eu care am făcut ce am putut ca să-l împac pe Zelea Codreanu cu Regele Carol și care m-am despărțit de fostul Suveran *fiindcă nu voia să se înduplece la politica mea* — să ajung proscrisul lor!!!

La toate mă așteptam, dar la asta nu!

Proscris politic, și urmărit în fața diferitelor comisiuni de anchetă — eu care am administrat banul Statului cu scrupulozitate, care am rămas omul cinstit cunoscut ca atare de toată lumea!! N-am făcut parte nici din guvernele de prigoană a Mișcării Legionare, nici din guvernele de pricopseală ale Camarilei. Atunci de ce toată năpasta pe capul meu?

Nu pricep, nu pricep...

Și nedreptatea *morală* ce mi se face, mă deprimă și mă roade, și simt cum îmi subțiază firul vieții...

Cât va mai ține această stare de lucruri? Rioșanu mă asigură că toate se îndreptă spre bine...

* Bentoiu ne părăsise după noaptea zbuciumată de miercuri spre joi, socotindu-se mai în siguranță la o prietenă legionară, iar frații Marinescu până în cele din urmă n-au fost duși la Jandarmerie, ci la doctorul acasă.

** După câteva zile, postul a fost redus la 20 oameni. sub. lt. Voicescu, lt. Călina, loc. Bădescu și sub. lt. Mihăescu, au făcut cu rândul, fiecare câteva zile.

Să dea Dumnezeu să fie aşa...

.....

.....

Lumi 30 decembrie. Nu mai am nici o poftă de scris... Mă simt atât de singur și dezlegat de restul lumii! Trecutul e mort, și nu pot contura încă cadrul viitorului!...

Închei aici însemnările mele. Dacă voi mai fi pe lumea asta, și dacă voi mai avea ceva de scris — voi deschide un nou caiet — când voi reintra printre cei vii, dacă voi mai fi vreodată în rândul lor...